

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARNING IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH SHARTLARI

Alixonova M.S.

magistr.

Andijon davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: *Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *ijodiy qobiliyat, o'quv jarayoni, sinfdan tashqari ishlar, ijodiy ish, ijodiy tanlov.*

УСЛОВИЯ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ У УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Абстрактный. *В статье говорится о развитии творческих способностей учащихся начальной школы.*

Ключевые слова: *творческая способность, учебный процесс, внеурочная деятельность, творческая работа, творческий выбор.*

CONDITIONS FOR DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITIES OF PRIMARY CLASS STUDENTS

Abstract. *The article talks about the development of creative abilities of elementary school students.*

Key words: *creative ability, educational process, extracurricular activities, creative work, creative choice.*

Ilmiy ta'rifga ko'ra, qobiliyat - bu muayyan shaxsning individual va psixologik xususiyati bo'lib, uning muayyan faoliyatni amalga oshirish qobiliyatini belgilaydi. Muayyan qobiliyatlarning paydo bo'lishi uchun tug'ma shartlar - bu birinchisidan farqli o'laroq, tug'ilishdan boshlab odamda paydo bo'ladigan moyilliklar. Shaxsiy qobiliyatlarning rivojlanish darajasi ikki turga bo'linadi:

Reproduktiv, inson turli ko'nikmalarni muvaffaqiyatli o'zlashtirish, bilimlarni egallash va qo'llash, shuningdek, allaqachon taklif qilingan model yoki g'oyaga muvofiq faoliyatni amalga oshirish qobiliyatini namoyon qilganda;

Ijodiy, inson yangi, o'ziga xos narsalarni yaratish qobiliyatiga ega bo'lganda. Bilim va ko'nikmalarni muvaffaqiyatli egallash jarayonida inson rivojlanishning bir darajasidan boshqasiga o'tadi.⁹

Boshlang'ich ta'lim o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun eng qulay vaqtdir. Bu o'quv jarayonida bolalarning ijodiy qobiliyatlarini turli yo'nalishlarda, jumladan, badiiy, musiqiy, texnik va boshqalarda shakllantirish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratishni talab qiladi.

Ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish shartlariga quyidagilar kiradi:

1. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining jismoniy va intellektual rivojlanishi.
2. O'quvchilarning rivojlanishi uchun qulay muhit yaratish.
3. O'quvchining qo'yilgan vazifalarni mustaqil hal etishi, buning uchun o'zining barcha bilim va imkoniyatlaridan foydalanishi.
4. Faoliyat turini tanlash erkinligi, ish yukining almashinishi va bajariladigan ishning xarakteri.
5. Qiyin paytlarda yordam ko'rsatish, o'quvchini uning uchun qaror qabul qilishda emas, balki to'g'ri qarorga kelishiga ko'mak berish.

6. O'quvchining ijodiy tashabbuslari va sevimli mashg'ulotlarini rag'batlantirish.

O'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun ham maktabda ham sinfda qulay shart-sharoitlarni yaratish darkor. Maktabda o'quvchilarining ijodiy salohiyatini rivojlantirish uchun quyidagicha ishlarni olib borish zarur:

- Ta'lim muassasasining ta'lim dasturiga o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishni nazarda tutuvchi sinfdan tashqari mashg'ulotlarni kiritish.
- Bolalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga hissa qo'shadigan ular bilan ishlash usullari va shakllarini qo'llash.
- Ota-onalar bilan ishlashni tashkil etish, ijodiy faoliyat doirasida o'qituvchilar, o'quvchilar va ota-onalarning o'zaro hamkorligi algoritmini ishlab chiqish.

Maktabda ijodiy shaxsni tarbiyalash uchun o'quvchining aqliy faolligini, mehnatsevarligi va zukkoligini rivojlantirishga qaratilgan o'quv jarayonini tashkil etish usullariga e'tibor qaratish, o'quvchini maqsadga erishish uchun zarur bo'lgan bilimlarni mustaqil ravishda izlashga undash kerak.

Bolalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan ishning tabiati vaziyatga qarab o'zgartirilishi mumkin. Turli sharoitlarda bolalarda ijodkorlikni rivojlantirish usullarini ko'rib chiqamiz.

1. Darsda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish.

⁹ <https://goaravetisyan.ru/uz/tvorcheskie-sposobnosti-osobennosti-i-razvitie-sposobnosti/>

O'quvchilarni xabarlar tayyorlashga, insholar yozishga, krossvordlar va viktorinalar tuzishga, o'rganilayotgan mavzu bo'yicha ertaklar va ssenariylar yozishga jalb qilish orqali sinf darslari va mashg'ulotlarini o'tkazish jarayonida bolalarning ijodiy faoliyatini tashkil etish mumkin. Shuningdek, o'qituvchi didaktik o'yinlar va usullarni o'tkazish usullaridan, o'quvchilarning ijodiy tafakkurini shakllantirish va kognitiv qiziqishni rivojlantirishga qaratilgan ijodiy topshiriqlardan foydalanishi mumkin. Bugungi kunda darsda o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish maqsadida o'quvchilar e'tiborini jalb qilish, darsni interfaol o'tkazish maqsadida kompyuter texnologiyalaridan keng foydalanilmoqda.

2. Sinf dan tashqari ishlarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish.

Sinf dan va maktabdan tashqari ishlarning asosiy vazifalaridan biri o'quvchilarning umummilliy va maxsus bilimlarini kengaytirish, turli xil ijodiy qobiliyatlarini, iste'dodlarini aniqlash va rivojlantirishga yordam beradi, ularda tashabbuskorlik va mustaqillik sifatlarini tarbiyalaydi. Maktabda sinf dan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etish va o'tkazish bolalar tomonidan ijobiy qabul qilinadi, ularning erkin bo'lishiga va ijodiy qobiliyatlarini amalda qo'llashga imkon beradi. Sinf dan tashqari ijodiy ishlarga mavzuli haftaliklar, ekskursiyalar tashkil etish, bayram tadbirlari, ijodiy tanlovlar kiradi. Darsdan tashqari ijodiy faoliyatni o'tkazish jarayonida o'quvchi pedagogik jarayonning bevosita ishtirokchisiga aylanadi, o'qituvchi va jamoa bilan shaxsiy munosabatlarni o'rnatish, birgalikdagi faoliyatni tashkil etish ko'nikma va malakalarini rivojlantiradi va shakllantiradi.

3. Ijodiy qobiliyatlarni to'garak va tanlovlarda rivojlantirish.

To'garak mashg'ulotlari o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning eng qulay usuli hisoblanadi. Fan to'garaklari o'quvchilarda o'quv faniga qiziqish uyg'otadi, o'quvchilarning dunyoqarashini rivojlantiradi, o'quvchining mustaqil ishlash ko'nikmalarini egallashiga hissa qo'shadi, fan bo'yicha bilim saviyasini oshiradi.

Teatr tomoshalari, viktorinalar, adabiy rasm xonalari, tanlov o'yinlarida qatnashib, o'quvchilar xayolot, fantaziya va xotirani faol rivojlantiradilar.

Har tomonlama rivojlangan, o'z nuqtai nazariga ega va uni dalillar bilan himoya qila oladigan shaxsni tarbiyalash uchun o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish kerak. Ijodiy faoliyat tufayli o'quvchining hissiy holati, fikrlash va o'zini-o'zi anglash rivojlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. “Китоб маҳсулотларини чоп этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида”ги Фармойиш // <http://uza.uz/oz/documents/kitob-masulotlarini-chop-etish-vatar-atishtizimini-rivozh-12-01-2017>
2. Ўзбек тилининг изоҳли луғати. 5 жилдли 2- жилд. – Тошкент: Ўзбекистон миллий энциклопедияси Давлат илмий нашриёти, 2006. 176-bet.
3. Қаяумхўжаева Ё. Ўқувчиларнинг китобхонлик маданиятини шакллантириш имкониятлари. – Т.:А.Қодирий номидаги Тошкент давлат маданият институти, 2007. –12-б.

